

Pogled na cerkveno književnost slovensko l. 1884. Kar smo omenili o perijodičnih listih lanskega leta v „Ljubljanskem Zvonu“ v 5. in 6. zvezku, veljá večinoma tudi o letošnjih. Listi, ondi pod št. 1, 6, 7 in 8 navedeni, izhajajo še ter delujejo v enakem zmislu. Namesto pod št. 2. imenovanega „Slovenskega Prijatla“ je začel izhajati:

1. Duhovni pastir. S sodelovanjem več duhovnov ureduje Anton Kržič. I. letnik. V Ljubljani 1884. Založba „Katoliške bukvarne“. Tisk „Katoliške tiskarne“. Vel. 8°. Cena 4 gold. — Pred nami ležé zvezki tega homiletiškega lista, namenjenega slovenski duhovščini. Dozdaj se še list ni razširil v splošno bogoslovski časnik, katerega bi pač tudi potrebovali. Zdi se nam, da bi se morali, kakor je to pri drugih narodih navada, naši slovenski bogoslovni pa srednješolski gg. profesorji poprijeti te naloge. Brez dvojbe bi se jih potem oklenilo še kaj družih duhovnikov ter po njihovih nasvetih obdelovalo primerno tvarino. Tako pa škofjski listi le tu in tam objavljajo kako mrvico, kar ne more koristiti vsi slovenski duhovščini — in moči se brezplodno cepijo. V bogoslovno-znanstvenem časniku bi se lahko vsi duhovniki ne gledé na osebe ali politično mišljenje bratovsko združili. „Pastir“ je sicer obljubil, da hoče katero reči tudi iz pastirstva, a dozday še ni prinesel tacega gradiva, ampak obseza samó homiletično blago. Med sodelavci se nahajajo poleg urednika A. Kržiča po vrsti naslednja imena in znamke: Mnsgr. Luka Jeran, Janez Kobilica, † Anton Potočnik, Anton Žlogar, častni kanonik dr. L. Klofutar, A. Z., Josip Erker, — c. —, Jurij Volc, J. M., Anton Kukelj, J. L., dr. F. L., P. J. B., Josip Kerčon, J. A., x., † Josip Golob, S. P—ov, K. H., M. T. — Ljud. Škufca, — g. — To je že lepo število 24 sodelavcev, pa menda razven ednega so samó iz ljubljanske škofije — a bratje iz labodske, krške, goriške, tržaške in poreške vladikovine, kje ste pa vi?! „Pastir“ vsaj za svojim sprednikom „Prijatlom“ ne sme zaostati, ki je donášal zdelke vse slovenske duhovščine; kajti list bo toliko bolj ugajal, kolikor različnejše pisatelje bo imel, ki naj bi obdelovali obširno polje bolj mnogovrstno. Z več ust smo že čuli, da je P. preednoteren v svojih zdelkih in to nedostatnost mu pripisujemo tudi mi: kajti dozday je objavil nedeljske in prazniške, pa nekaj priložnostnih pridig; — a vse te je — kako četvorko izimši — šteti v vrsto moralnih govorov. Kje pa so dogmatični, zgodovinski, liturgični, simbolični, katehetični govori, (ako se i šolske kateheze popolnoma opusté; dasi bi bilo koristno časih i slovenskim katehetom pojasnovati kake šolske zakone, razmero med učiteljstvom, udeleževanje pri uč. konferencah i. t. d.) Po obliki se pogrešajo velike in male homilije (malo ne vse zdelke je všteti v vrsto „pridig“), parenéze ali ekshorte. Hvalni govori za sópraznike sósebnó pri nas znanih svetnikov bi gotovo zeló hasnili, enako tudi romarske pridige. Pa se bo reklo: to sami vemo, in tudi opazke uredništva konec 5. zv. nekoliko na to merijo (s katerimi se popolnoma zlagamo); a če smo tu omenili, kar smo večkrat slišali od raznih gospodov, ne namerjamo očitati uredništvu, ki se trudi ustrezati razodetim željam, nego le vzpodbuditi k mnogovrstnejšemu delu ter naši duhovščini le v spomin poklicati ter na srce položiti, kar piše „Slovenec“ v „poglavjih iz fizike“ posebno čísló VI., VII., in VIII. Torej naj ne bo nikjer zamere, kajti delati moramo vsi, eni na svetnem, drugi na cerkvenem polji, da bó naše slovstvo lepó vzcvetelo — narodu našemu v hrano in ponos.

Jezik je v obče pravilen, le sem ter tja se nahaja še zastarel izraz (n. pr. ajd = pagan, fajmošter = župnik . . .), vendar v obče ne stoji na višini sedanje proze; skladnja bi tu in tam potrebovala večje pozornosti. Večkrat smo že čuli grajati porazstavo besedij v stavkih, posebno glagolov, katerih v slovenščini ne kaže

redna potiskati na konec stavka, kar se le prepogosto nahaja v „D. P.“ Nedsledna je raba predloga *s*, *z*, *ž*, ki se mora po razliki nasledujoče črke ednačiti, n. pr. „po noči *z* slabimi očmi“, mesto *s* slabimi . . „*z* tolikimi izgledi svetnikov“ . . mesto *s* tolikimi (p. 31.). Enako je z glagolniki, ki se časih pravilno, pa takoj na to napačno pišejo, n. pr. str. 5. „hudih nagnjenj“ — in — „po svojih nagnjenjih.“ Kajti glagolniki 2. vrste smejo sicer imeti topljeni *n*, a 3. vrste (n. pr. hrepenenje, kopernenje, poženje) ne topijo jezikovcev, pač se pa to godi zopet v 4. vrsti (n. p. hvaljenje, zvonjenje . .) Teksti se ne citujejo vselej pravilno. Za zdaj bi menda kazalo, da se držimo potrjenega Wolfovega Sv. Pisma, čeravno bi se morda Vulgata dala bolje sloveniti kot je ondu. A tekst naj se kolikor mogoče ujema po besedah, preveč po svoje ga ne kaže zavijati. Za vzgled naj navedemo št. 2. tekst: „Minula je žetev, dokončano je leto, in mi nismo rešeni, in z ničemur se nismo oskrbeli“ (Jeremija 8, 20.) A l. c. se v Wolfu IV. str. 213. čita: „Žetev je minila, poletja je konec, in mi nismo rešeni“; daljni pristavek se ne nahaja niti v naslednjih dveh vrstah. Ali str. 286: „zakaj Bog ni pred njih očmi in njih pota so vseskozi omadeževana“ (Ps. 10. 5.) Wolf III. str. 111 pa: „Nima Boga pred očmi; njegove pota so ognušene vsaki čas.“ L. c. se beró besede prerokove: „Vi bote na Boga misliti hoteli, kadar vam nič več pomagati ne bo, svoje pogubljenje bote pred seboj videli in bote z zobmi škripali.“ Poglavje in vrsta se ne naznanja. Iskal sem s pomočjo konkordance tega stavka pri prerokih in po psalmih, a ni se ga mi posrečilo najti. Sploh je naša misel ta, naj se svetopisemski reki navajajo točno po poslovenjeni Vulgati ter ob enem pristavljajo poglavja in vrstice (— izimši morda zelo znane in pogostoma rabljene stavke). Brž ko ne imamo mnogo napak zarezati na rovaš stavcu, toda potem je korektor prepovršen. Naše mnenje je tudi, da bi bilo dobro vire in poglavitne pripomočke navajati, iz katerih se je zajemalo, ker bi tako drugi, ki hočejo samostojno zdelovati, prilično zvedeli za rabljive avtorje; kajti s tem pisatelji nič ne izgubijo na svoji časti in veljavi, pač pa v nasprotnem slučaju, kakor je n. pr. sestavek na str. 510. i. d. le prevod iz „Philothea“ 1854 str. 355. dr. Reki svetopisemski in ss. oo. so tiskani z ležečimi črkami — a vendar ne dosledno; tu in tam je en rek pol ležeče, pol stoječe tiskan, pri čemer se je najbrž stavec spozabil. Sploh pa vemo, da nobeno človeško delo ni popolno, torej smemo v začetku tudi „D. P.-lu“ marsikaj spregledati v trdni nadi, da bo v prihodnje še marljiveje zvrševal svojo nalogo in donasal tudi onega, česar še pogrešamo. V pastirstvu delujoči duhovniki so s tem letnikom že pokazali, da je bogosloven časnik homiletične stroke mogoč in se sme postaviti na stran enakim podjetjem v drugih jezikih; Bog daj, da bi še oni, ki se skoraj izključno z vedo pečajo, pokazali, da je mogoč tudi splošen znanstven bogoslovski list. Sploh moramo biti zadovoljni, da ga imamo.

2. Duhovno Pastirstvo. Pervi del. Oseba pastirjeva, homiletika, katehetika. Slovenskim bogoslovcem in mašnikom spisal Anton Zupančič, profesor pastirstva na Ljubljanskem bogoslovnem učilišču. Z dovoljenjem prečastitega knezoškofijstva. V Ljubljani 1884. Založil pisatelj. Prodaja „Katoliška Bukvarna“. Natisnila „Katoliška tiskarna“. Vel. 8°, str. 280. Cena 1 gold. 20 kr. Po pošti 10 kr. več. —

Odkar je marljivi župnik Kosec na polje cerkvenega slovstva zasadil dve zali cvetlici „Krš.-kat. pravoslovje“ pa „Spovednik in njegova služba“, ni prišla v bogoslovni stroki važnejša knjiga na svetlo, kakor je „Duhovno Pastirstvo“, katero je slovenski duhovščini lani podaril za pirihe g. profesor Zupančič. Dva gospoda, strokovnjak v „Kresu“ št. 7., pa učenjak v „Pastirji“ št. 5., oglasila sta se o tem

delu ter se oba izrazila „zeló pohvalno bodi si gledé tvarine, bodi si gledé oblike in primerne obdelave. Kolikor je poročevalec do zdaj knjige prebral in pregledal zadnja poglavja ter primerjal s Schüchom, na katerem sloni delo, mora z radostnim srcem spoznati, da je gosp. profesor svoj neprelahki nalog v primerno kratkem času izvrstno začel zvrševati. Kakov napredek med onimi „spiski v sešitkih“, med Rozmanovo natisneno „Katehetiko“, ki so se pred leti rabili, in med tem „Pastirstvom“. Iz vsega je razvidno, da je g. pisatelj vestno in temeljito proučaval, in kar je za dobro, koristno, rabljivo spoznal, to je predložil kot tečno hrano. Poprejšnje pleve so ločene od jedrnatega zrnja. Vse je slovenskemu mišljenju, duhu, jeziku primerno prikrojeno, da se more imenovati samostojno, domače, naše delo.

Terminologični izrazi utegnejo splošno obveljati, saj se večinoma strinjajo s Cigaletovo terminologijo. Bodoči pisatelj slovenske poetike in pedagogike bo našel v ti homiletiki in katehetiki dokaj porabnega gradiva. (Le nekaj izrazov je čudno zasuknenih, n. pr. vladija = pastir vodnik (sacer dux), pri pomočkih poočitovanja se ne ujema povse z Janežičevimi izrazi, n. pr. v Cvetniku. Metaforo imenuje „prenos“, Jan. „prenosba“.) Posebno hvale vredno je, da se g. pisatelj ozira na vse slovenske tvarine in knjige pri dotičnih oddelkih; samó želeli bi bilo, da bi navedel vselej popolni naslov knjig ali tvarin (s stranjo), kakor je to v znanstvenih knjigah navadno; saj tudi Schüch cituje avtorje bolj natančno, ker s tem se čitatelju polajša iskanje dotične tvarine. Veseli nas, da navaja tudi nekaj hrvatskih piscev. Vrednost in rabljivost knjige bi bila še večja, da bi se gledé razmer ozirala tudi na druge vladikovine, ker je namenjena slovenski duhovščini. Se ve, da stoji veliko truda iskati si dotične predpise in odloke, vendar v liturgiki bi bilo to zeló koristno; nádejemo se, da vsaj obrednikov vseh slovenskih škofij ne bo prezrl vestni g. pisatelj. Potem bomo (vsaj po nekoliko) zvedeli, kaka razlika je samó v ilirski metropoliji gledé obredov. — Popir in tisk sta jako lična, cena za znanstveno knjigo zeló skromna, manjša, kakor za enake nemške, ki imajo na tisoče iztisov. Noben slovenski duhovnik naj si je ne zamudi naročiti. Ako dobimo enake knjige še za druge bogoslovne tvarine, ki se bodo po ti zdaj že lože pisale, biti sme mali naš narod ponosen na slovstvo svoje.

3. Duhovno Pastirstvo. Drugi del. Splošna liturgika, ljudske pobožnosti, brevijar, sv. maša. Slovenskim bogoslovcem in mašnikom spisal Anton Zupančič, profesor pastirstva na Ljubljanskem bogoslovnem učilišču. Z dovoljenjem prečastitega knezoškofijstva. V Ljubljani. Založil pisatelj. — Prodaja „Katoliška Bukvarna“. 1884. Vel. 8°, str. 281—504. Cena 95 novč., po pošti še 10 kr. —

To je nadaljevanje prezaslužnega dela, o katerem smo govorili zgoraj. Tudi v tem delu je avtor rabil najnovejše vire ter se povsod oziral na naše razmere; žal, da ni še v svoj krog privzel navad iz drugih škofij slovenske (= ilirske) metropolije, kar bi ceno in rabnost te knjige še poviševalo. V kratkem času nekaj mesecev je marljivi pisatelj podal že drugo knjigo, kar naj vzpodbuja stan, kateremu je namenjena, da jo pridno naroča in čita, da g. pisatelj, ki je ob enem tudi založnik, vsaj gmotne izgube ne bo imel. (Pr. kritiko v 12. zv. „Duh. Pastirja“). (Dalje.)

Archiv für slavische Philologie (knjiga VIII, zv. 1) priobčuje te razprave: J. Perwolf: slavische Völkernamen; — K. Lugebil in V. Jagič: zur Frage über zweitheilige und einheitliche Sätze; — J. Lečijevski: die Sprache des polnischen Theiles des Florianer Psalters, II. Formenlehre; — Const. Jireček: der Ursprung des Namens Rupis in der Rhodope; conventionelle Geheimsprachen auf der Balkanhalbinsel; — J. Baudouin de Courtenay: Sprachproben des Dia-

je Jožef Rudež narodne pesmi zapisaval za prijatelja A. Smoleta in Preširna in najbrž so tudi najlepše balade, katere nam je Vodnik ostavil v svojem rokopisu, narodno blago iz ribniške doline. Čislán gost je bil v Ribnici tudi Stanko Vraz, ki je dvakrat obiskal prijatelja svojega ter se čudil lepi slovenščini, katero je Rudežev sin Dragan (Karol) govoril z mlajšim bratom svojim. Najljubše berilo Jožefu Rudežu so bile zadnja leta Vukove srbske narodne pesmi in pokojni Karol Rudež mi je sam večkrat pravil, kako ga je oče še dečka časih klical k postelji ter mu pripovedoval ali iz knjige bral junaške pesmi srbske. In v teh tradicijah je vzrastle deček Karol Rudež in ti spomini na Korytka, na Stanka Vraza, na junaške pesmi o kraljeviči Marku polnili so mu dušo tudi pozneje gimnazijalcu in po teh tradicijah živel je tudi tedaj, ko je postal sam svoj gospodar v Gracarjevem Turnu.

Po gimnazijalnih studijah je namreč pokojni zvršil poljedelsko akademijo v Ogerskem Starem Gradu, potem pa l. 1865. prevzel gospodarstvo na svojem gradu Gracarjev Turen. Tu je živel svoji rodbini in svoji domovini — non diu, sed totus! A njegovemu ukaželnemu duhu ni zadostovala samo tiskana knjiga, tudi s potovanjem si je hotel razširiti svoj dušni obzor. Potoval je mnogo po južnih slovanskih deželah, bil je v Belem Gradu in Bukureštu, videl je Kolonj in Berolin, obiskal Italijo, šel je v Lyon, Pariz in celo v daljni London. Bil je srečen človek in srečni so bili vsi, ki so živeli z njim; a zdaj je neusmiljena smrt uničila lepo zakonsko srečo, nedoletnim otrokom vzela ljubljene očeta, prijateljem dragega tovariša, narodu slovenskemu pa ugrabila najzvestejšega, najplemenitejšega sinu, kateremu bodi časten spomin!

Pogled na cerkveno književnost slovensko leta 1884. (Dalje.) 3. Zgodovina farâ ljubljanske škofije. Izdaje A. Koblar. Prvi zvezek: Zgodovina sorske in preške fare. (Ponatis iz „Laib. Diöcesanblatt-a.) V Ljubljani. Založnik Anton Koblar 1884. 8°, str. VIII + 131. Cena 35 kr. — O tem podjetji so se pohvalno izrazili skoro vsi časniki slovenski, dobro omenjajoč, kako važne so jednake kronike za našo še tako temno zgodovino. Stvarne in ugodne kritike so prinesli „Zvon“ (str. 307), „Kres“ (str. 218.), in „Ljubljanski list“, zelo laskavo priporočilo pa „Slovenec“ dne 13. marcija 1884. l., o katerem je le želeti, da bi ga rodoljubna duhovščina poslušala ter v njegovem zmislu delovala v večje poslavljenje lepe vladikovine svoje. Z opisovanjem posamnih far bi najprej prišli do zanesljivega imenika krajev, vasij, trgov, holmcev, gorâ itd.; s tem bi se ob jednem vsaj deloma dosegel namen, ki si ga je že pred leti naša „Matica“ zastavila, in še ni znano, v koliko ji je dozdaj vspeha dosegel. Še bolj bi razvideli, kako so brez potrebe germanizovali, pačili in kvarili naša lepa imena, ki se še zdaj tu in tam v uradnih izkazih napačno rabijo. Pomislimo le na razne mape, zemljevide, zemljiške knjige, kako spakudrana, celó neistinita imena hranijo, morda celó zdaj po novi uredbi! Slovnično pravilna imena najlože uvedó duhovniki v raznih matičinih knjigah, ker so jim razmere znane in neposredno čujejo narodov izgovor ter opazujejo izpremembo samoglasnikov.

V vseh teh obzirih dokaj zanimive tvarine se nahaja v g. Koblarjevi knjižici, ki je sestavljena res z očitno marljivostjo. Jezik je v obče prav gladek; samó prepogostna raba zaimkov nam ne dopada, sosebnó v oddelku, ki opisuje duhovne pastirje, se skoro v vsakem stavku nahaja: on se je rodil, on je služil, kapelanoval je on, je šel on v pokoj itd. Nekaj tiskovnih pomot si čitatelj lahko sam popravi že iz konteksta. Papir, ličnost tiska, zunanja oblika — hvale vredno.

4. Zgodbe svetega pisma starega in novega zakona. Za katoliške ljudske šole. S 50 podobšinami in 1 zemljevidom. Po nemško spisal dr. J. Schuster,

poslovenil Anton Lesar, duhoven ljubljanske škofije. (Tiskane brez premene, kakor l. 1881). C. kr. zaloga šolskih knjig. Veljajo v platnem hrbtu zvezane 50 kr. a. v. Na Dunaji v c. kr. zalogi šolskih bukev 1884. 203 st. v 8°. —

O ti knjigi, (če tudi o prejšnjem natisu) je prav zaslužno, resnično, pa grajalno kritiko izrekel znani g. Skalovič v „Danici“ v 4. listu l. l. Res je, kakor pravi, brez premene natisnena in celó pridržala je iste tiskovne pogreške. Podobe so se od prejšnjih 120 ličnejših in katoliškemu duhu primernejših skrčile na 50 „podobšin“, ki so pa mimo prvih tudi slabejše. Nekatere celó nasprotujejo biblijskim besedam in hočejo dogodbe nekako modernizovati. Kaj n. pr. pomenja oni „ogelj“ (je li angel-kerubim?), ki podi Adama in Evo iz raja? Pa ne, da bi se bil zopet oni komet prikazal, ki je bil pred par leti prevzel mesto kerubovega meča? Mislimo, da otrokom ni treba dati prilike, da bi kaj zvedeli o takih kontroverzah, tem menj ker katoličani vemo, pri čem smo in moramo biti. Ali pa pod križem Marija ni „klečala“, nego „žalostna je Mati stala“. Jezus nima onega nebeškega sija okrog glave, kakor se navadno slika.

Tudi jezik ni čist in ne odgovarja sedanjemu razvoju. — Pri ti priliki naj omenimo, da je jednaka knjiga („Zgodbe“) za nižje razrede srednjih šol tudi zelo slaba in zastarela, in da je zadnji čas, naj se kateri veroučitelj spravi na delo — pa ne samó na prestavo kacega Schusterja, nego naj sestavi kaj samostojnega po učnem črtzi; saj je zdaj vendar pomočkov dovolj. Drugi predmeti imajo večinoma že izvirne slovenske učne knjige, in prvi, najvažnejši predmet pa gloje na ogrodih zastarele prestave. Čudno je, da se višje oblasti, ki imajo menda vpliv na izdavanje šolskih knjig, ne pobrinejo za dostojnejše in popolnejše natis. In katera cerkvena oblast odobruje specijelno v šolski zalogi dunajski na svetlo dane knjige? na knjigah to ni razvidno. (Pozneje sem zvedel, da se v nižjih razredih srednjih šol rabijo iste „zgodbe“, kot v ljudski šoli, le nekoliko razlage se še prideva. Nekje torej je pomanjkljivost! Opaz. pis.)

5. Šmarnice ali majnikovi ogovori. Spisal Simon Gaberc, Framski župnik. Z dovoljenjem vis. čast. knezoškofijstva lavantinskega. V Ljubljani 1884. Založba „Katol. bukvarne“. — Tisk „Katol. tiskarne“. 8°. str. VIII + 312. Cena 90 kr. in višje po različnosti veza. — Posebno priljubljena cerkvena slovesnost po Slovenskem so šmarnice; znano je, da k njim zahajajo i oni verniki, ki sicer niso prepogosto videti v cerkvi. Zato je duhovnim pastirjem gledati na to, da šmarnice kolikor mogoče mikavne storé. In v tem obziru ima naše cerkveno slovstvo že dokaj bogat zaklad in se sme imenovati celó izvirno. Ako se prejšnjim letnikom po pravici očitajo tu in tam presiljave, pretiranosti in kuriozni vzgledi,*) z zadovoljnostjo opazujemo, da je ta tečaj šmarnic prost te hibe. Tvarina je dobro izbrana in razvrščena ter se večinoma opira na kako čednost dotičnega svetnika, čegar god se tisti dan obhaja. A svetniki so razvrščeni po labodski pratiki, kar se po drugih vladikovinah vselej ne ujema. Vodilna ideja, ki jo je pisatelj imel pred očmi, izvedena je v obče dobro, čeravno se logična nit tu i tam pogreša. Ti ogovori so res izdelani po homiletičnih pravilih in se bodo tudi sicer lahko pridoma rabili. Zlog je čvrst, jezik razodeva takoj štajerskega pisca. Ne ugaja nam, da teksti niso navedeni po potrjeni slovenski prestavi, nego so prosto slovenjeni. N. pr. rek str. 31 :

*) Naj pri ti priliki spoštljivo vzamemo v pomajo spisek „Nekoliko o čudežih“ v „Cvetji zv. 7, st. 211 d. ter omenimo, da se je dotični stavek pridejal vsled kritike, slišane od več duhovnikov. Pis.

„Ogenj sem prišel metat na zemljo, in kaj hočem, razun da se užge?“ Luk. 12. 49. Wolfovo Sv. pismo V. 225 pa ima: „Ogenj sem prišel na zemljo prineset, in kaj hočem, kakor da se vname?“ Ne tajimo, da je tu in tam prestavljalec bolje pogodil pomen iz „vulgate“, kot pa Wolfovo Sv. pismo, a bolje bo menda, ako se v tiskanih zdelkih držimo jednega prevoda.

(Konec prihodnjič.)

Književno naznanilo. V kratkem izide „Lira in Cvetje“, zbirka lirinih pesnij, balad in dramatično delce v verzih „Ljudmela in Privina“, ali pokristijanjenje koroških Slovencev. Delce je spisal gosp. Fr. Zakrajšek, učitelj v Gorici; založita in izdasta je Ivan Dolinar in Avgust Bromic v Trstu. Cena knjižici je 55 kr. z vračunjeno poštnino. Naročnina naj se blagovoli poslati g. pisatelju v Gorico, Via Cocaria 22, ali pa na uredništvo „Jurija“, Farneto 323. Trst.

Gramatické základy jazyka slovinského. Sepsal Fr. Vymazal, v Brně 1885, 8°, 126 str. Cena 70 kr. To je slovenska slovnica, namenjena češkemu narodu! Knjiga je posvečena prečestitemu gospodu dru. Gregorju Kreku, profesorju na graškem vseučilišči, ki je pregledal in popravil uvod. V uvodu g. pisatelj podaje Čehom kratke črtice iz književnosti slovenske; potem v 20. §§. tolmači ter z obilo vzgledi pojasnuje vso slovniško tvarino novoslovensko. Vzglede so zajeti iz „Kresa“, „Ljubljanskega Zvona“, Novega zakona, Miklošičevega berila in iz Sketove slovnice. Slovnici je pridejano berilo, v katerem čitamo spet sestavke iz „Kresa“ („Mirko Vogrin“), „Ljubljanskega Zvona“ (Trdinovo „Vinsko modrost“) Jenkov „Naprej“, Kopitarjev, Preširnov, Slomškov in Krekov životopis, več krajših člankov in zlasti mnogo pesmij Preširnovih, med njimi tudi „Krst pri Savici“. Knjiga ima lep namen, seznaniti Čehe z našim jezikom, s katerem mislijo „že je nejtěžším nářečím slovanským“. Bog daj, da bi ga dosegla!

Književnost hrvaška. — Kakor pri nas, tako se tudi pri Hrvatih perijodični listi ali časopisi množé bolj, nego treba. Akopram se ne da tajiti, da perijodična literatura jako budi narodno zavest, vendar je tudi res, da ona pri malih narodih zavira pravi književni razvoj, ako se preveč pomnoži, kajti delavne moči se preveč drobé; ni ga, ki bi spisoval dobrih knjig; občinstvo čita skoraj same časopise, iz katerih se le površno izobrazuje, in ta površnost se potem prav rada poprime tudi značaja čitateljevega. A da jezik v časopisih, zlasti v dnevnikih, ne more vsegdar biti tako oglašen, kakor v knjigah, o tem se pazljivi čitatelj lahko vsak dan sam prepriča. Hrvati imajo že tri šolske časopise, a mesca avgusta jim je profesor G. Fleišer v Belovaru jel izdavat četrtga. Ta „Tumač“ za učitelje srednjih in ljudskih šol izhaja 1. in 15. vsacega meseca in stoji na pol leta 2 gld. Hrvaški listi so kar odločno rekli, da tega lista ni bilo treba, če tudi gospod urednik trdi, da takšnega lista Hrvati doslé še niso imeli, kajti dosleden svojemu imenu bode „Tumač“ učiteljem samó tolmačil. — V Zadru jel je z geslom „Bogu i Hrvatskoj“ izhajati zabavno-poučni list „Hrvatska“ po dvakrat na mesec. Stoji na leto 4 gld., a ureduje ga J. Prodan. — „Narod“ v Spletu je začel donášati prilogo „Split“ namenjeno preprostemu hrvaškemu ljudstvu v Spletu. — „Šumarski list“ v Zagrebu od novega leta namesto po šestkrat na leto izhaja vsak mesec.

Izmed plodov, ki jih je obrodila „lepa knjiga“, nam je na prvem mestu omeniti „Nove pjesme“ od dra. Stef. Ilijaševića. Ilijaševićeve pesme so se zmeraj odlikovale po dovršeni svoji obliki, a ne da bi s tem hoteli kratiti vrednost vsebini. Niti „nove pjesme“ ne zaostajajo mnogo za starejšimi svojimi sestrami, akopram

„Slavia italiana polemica“, v kateri navaja in po nekoliko tudi pobija kritična poročila, katera so raznovrstni italijanski, nemški in slovenski časopisi prinesli o njegovi knjigi „Slavia italiana“. Dotična kritika prof. Rutarja v našem listu se mu zdi „severa ed in molte parte giusta“. — G. D. Nemanic, ki je bil nedavno iz Pazina poklican za direktorja gimnaziji v Sarajevo, priobčil je v poročilih dunajske cesarske akademije nadaljevanje svojega spisa „Čakavisch-kroatische Studien. Accentenlehre“ (II. Fortsetzung). — Francoski časopis, katerega pod naslovom „Revue internationale“ v mesečnih zvezkih izdavata v Florenciji A. de Gubernatis in A. Fantoni, prinaša v svojem 3. letošnjem zvezku razpravo „Les sciences en Croatie“, v kateri g. prof. Jos. Starč točno opisuje znanstveno delovanje jugoslovanske akademije od njenega početka do današnjih časov. Tudi Srba St. Novaković in St. Bošković seznanjata v tem časopisu zapadno Evropo s srbsko književnostjo in z razmerami srbske kraljevine. Kaj ni nikogar med nami, da bi se oglasil tudi o Slovencih? — Da bi zadnje čase v nekem listu ostro, a krivično grajanemu Simonu Gregorčiču dali nekako zadostilo, osnovali so nekateri pesnikovi čestitelji v Ljubljani dne 12. marcija „Gregorčičev večer“ ter priljubljenemu pesniku poklonili srebrni tintnik in zlato peró.

Pogled na cerkveno književnost slovensko leta 1884. (Dalje.) 6. Sveti Alojzij mladenčem in deklicam zvest in zanesljiv vodnik proti nebesom ali šest-nedeljska pobožnost k njegovi časti. Spisal Franc Ser. Bezjak, kn. šk. duhovni svetovalec in župnik pri sv. Marku niže Ptuja. Z dovoljenjem visokočast. Lavant. knezoškofijstva. Tisk in zaloga J. Leonov v Mariboru. 8, 128 str. Cena 30 kr. in više po razmeri veza. —

Ta knjižica, ki je brez naznačene letnice v začetku meseca junija prišla na svetlo, je prav primerna v pospeh pobožnosti, katero naznanja že naslov. Posebno je priporočevati naši šolski mladini, da se kakor na poti vednosti tako tudi čednosti poprime tega slavnega uzornika in svetega priprošnjika. Pa tudi vsak kristjan najde v nji dobro zrno, ki v srce vsejano obrodi plemenit sad. Ker je tvarina kratko pa jedernato sestavljena, ker se v nji ne nahajajo one pretirave in presiljave, ki se tolikrat beró v nabožnih spisih, ta knjižica skoraj zasluži prednost pred obširnejšim molitvenikom, ki je bil že pred leti v isti namen izdan. Vso hvalo g. župniku za lepo darilce v lepi obliki in besedi (izvzímši nekaj tiskovnih hib).

7. Mašne in druge Molitve. Spisal Lovro Pintar, duhoven v Radovljici. Z dovoljenjem visokočastitega Ljubljanskega škofijstva. Devetega pomnoženega natisa. V Ljubljani 1884. Založil Matija Gerber bukvovez. 8, 316 str. — Da ta molitvena knjiga vernikom ugaja, vidi se iz tega, ker je prišla že do devetega, nekoliko pomnoženega natisa.

8. Molitvene Bukvice za popožno mladost. Z navadnimi mašnimi molitvami, s križevim potom, litanijami itd. Spisal A. P. Tretji natis. V Ljubljani. Založba H. Ničmana. Tisk J. Blaznikovih naslednikov v Ljubljani. 1883, 16, str. 252. Cena v popir vezano 20 kr. — Mladini prav primerna knjižica, pristavljenih je tudi dokaj lepih pesemc. (Uvrstiti bi se morala za tek. št. 20. v lanskem „Zvonu“ str. 444.)

9. Služabnik in cerkovnik pri katoliški službi božji. Lahko razumljiv poduk, kako se je treba obnašati pri navadnih cerkvenih opravilih; pristavek nekaterih kratkih mašnih molitev, litanij in drugih cerkvenih molitev. Sestavil Jos. Jurik. Knjižica velja 25 kr. V Mariboru 1884. Založil izdatelj. Natisnila Klein in Kovač (Eger). 16, 80 str. —

Ta obširni naslov že pripoveduje, kaj obseza knjižica. Vendar je sestavljena bolj za obrede, kakor so navadni v labodski vladikovini; v ljubljanski n. pr. se, izvzímši samostanske cerkve, ne zvršuje „posvečenje vode na sv. Treh kraljev dan“ (str. 63). Jednako odpadajo tudi „posebna opravila kadilničarja“ pri veliki maši „brez asistence ali levitov“, str. 37, ker takov obred brez dijakona ter subdijakona sploh ni dovoljen. Pristopne in druge molitve pa litanije vseh Sv. so natisnene v latinskem pravopisu, žal da se je dokaj (tiskovnih) pogrškov urinilo, ki lahko zmotijo latinščine neveščega služabnika. N. pr. str. 56. *M. Salvam fac anciam tuam . . . C. Deus meus sperantem in te. Mesto: ancillam — meus, sperantem.* — Str. 75. *Omnes santi —, s. Nicole; 77. per baptismum . . et s. Jejunnim; 80. Et clamorum meus . . Menimo, da bi bilo za nevešče ministrante bolje v slovenski transkripciji take molitve natisniti ter jim ob jednom pridejati naglas, kar je že sploh navada v novih liturgičnih knjigah.*

10. Dejanje svetega Detinstva. V poduk malim in odrasčenim. Zvezek IV. Z dovoljenjem visokočastitega knezoškofijstva Ljubljanskega. V Ljubljani. Natisnili J. Blaznikovi nasledniki 1884. 16, str. 48. — Menda iz „Danice“ ponatisnen snopič, ki bo našim šolarčkom, posebno udom te prekornostne bratovščine, gotovo ugajal. Kolikor več se takih spiskov pošlje med mladino, toliko bolj se pospešuje blagosrčnost. —

11. Bratovščina sv. Uršule in njenih tovarišic, za srečno zadnjo uro ter za medsebojno kerščansko podučevanje in bratovsko opominjevanje k lepemu življenju. Podučne in molitvene bukvice bratom in sestram te družbe in slehernemu v poduk in spodbudo. Z dovoljenjem visokočast. velike namestnije Ljubljanskega škofijstva. Tretji natis. V Ljubljani. 1884. Založba bratovščine. — Tisk „Katoliške tiskarne“. Mala 8, str. 160. Cena, trdovezana 40 kr. — Smoter te lično natisnene knjižice vsak spozna že iz naslova. Udje to obširnejšo knjigo lahko rabijo tudi kot molitvenik in za to bolj segajo po ti, kakor po skrčeni knjižici iste tvarine, ki se dobiva po 12 kr. pri J. Gerberji.

12. Rožni venec, s katerim počastimo čednosti najsv. Serca Jezusovega. Tisk in založba J. Blaznikovih naslednikov. 1884. 8 str. — Na posamnih listih, ki se lahko vtaknejo v molitvenik, dokaj primernih molitvic.

13. O Marija, Kraljica sv. roženvenca, prosi za nas! Z dovoljenjem visokočast. ljubljanskega knezoškofijstva. Tiskal in založil J. Krajec v Novomestu (sic!) 1884. — Na dveh listkih sestavljeno, kar je védeti udom bratovščine prsv. Marijinega rožnega venca. Ali naj bi pisali v knjigah: rožni venec po slovničnih pravilih, ali zbog kratkoče kot jeden sestavljen izraz: roženvenec, in v sklanjah ter pridevkih: rožnega venca ali roženvenca, roženvenšk ali rožnovensk? Med ljudstvom se najrajši sliši se ve zastarela oblika: roženkranc, roženkranski, -a, -o, (n. pr. nedelja, pobožnost i. t. d.). Kaj, ko bi naši slovničarji v ti stvari katero izpregovorili, ker v naših knjigah se zdaj vse to križem nahaja? (Komur se pero ustavlja zapisati tujo, a med narodom udomačeno besedo roženkranc, adj. roženkranski, in kdor želi ti besedi dati slovensko lice, mora pisati rožni venec, adj. rožnovenski; kajti pravilni rožni venec (gen. rožnega venca) se od besede roženvenec (gen. roženvenca) loči v tem, da je v besedi rožni venec prvi del pravilno narejeni adjektiv od slovenskega subst. roža; — v roženvenci je pa rožen odrvenela nemška „Rosen“ in za tega voljo roženvenec blizu tiste vrednosti kakor ledek-stan, šnajdek-človek ali fovš-denar. Ured.)

14. Molitve po tihi sv. maši, kakor jih je ukazal sv. Oče Leon XIII., posebej natisnene za cerkve, list, večja oblika. Na podobicah za v molitvenik pri Milici po 2 in 5 kr.; v kat. bukvarni po 3 kr.

15.—19. Omeniti nam je tudi pastirskih listov prevzvišenih vladik slov. biskupij, izhajajočih za postni čas v dotičnih službenih listih, pa tudi posebe na posamnih. Pastirski list knezoškofa dr. Alojzija Zorna za goriško nadškofijo, govoreč (?) Pastirski list dr. Janeza Nepomuka Glavine, za tržaško-koprsko škofijo, govoreč o postu. — Pastirski list dr. Jakoba Maksimilijana Stepischnegga, knezoškofa labodskega. Tvarina? — Prestava iz nemškega? — Pastirski list knezoškofa Petra Funderja za krško vladikovino podaje „nauke za postni čas“, najbrž iz nemščine preložen. — Za ljubljansko biskupijo je izšla samó „postna postava“. —

(Dalje prihodnjič.)

„Glasbena Matica“. Javna preskušnja, katero je priredila „Glasbena Matica“, z gojenci glasbene šole dné 15. marcija t. l. v dvorani ljubljanske čitalnice, obnesla se je izvrstno in mnogoštevilni poslušalci so bili iznenadjeni o produkcijah učenk in učencev. Počastila sta to produkcijo s svojo navzočnostjo tudi visokorodna gospoda c. kr. deželni predsednik baron Winkler in deželni glavar grof Thurn.

Vspored je obsežal 23 točec in preskušnja je trajala polutretjo uro.

Takoj prva točka programa: Mendelssohnova koračnica iz „Sommernachts-trauma“, prirejena za dva klavirja (8ročno) in godála na lok, vzbudila je občno pozornost. Na klavirji so svirale gospice Lujiza Moosova, Marija Moosova, Jeni Rupnikova in Josipina Dolenčeva, gosli, violi, violoncello in kontrabas so godli učenci 1., 2. in 4. razreda. Ensemble je bil vrlo dober, vse je šlo tako gladko in točno, da je bilo veselje slušati in gledati, kako vneto in pazljivo so mladi sviratelji na svojih instrumentih zvrševali nalogo svojo.

Ker bi bilo preobširno, ko bi hotel vse posamezne točke naštevati, omeniti hočem le onih, katere so imele že bolj koncertantni značaj. —

V Ant. Nedvčdovem mešanem zboru „Oblakom“, katerega so peli vsi učenci pevske šole, zapazili smo, da je med učenci „Glasbene Matice“ mnogo pevcev in pevk, in da jih je dosti, ki imajo prav lepe čvrste glasove. Petje je bilo jako dobro, le tempo je bil nekoliko prepočasen pri ti pesmi. — Jako prijetno je bilo slišati F. Mendelssohnov dvoglasni spev „Gospodov dan“, katerega so pele s spremljevanjem na klavirji gospice Lujiza Moosova, Jeni Rupnikova, Josipina Dolenčeva, M. Stupičeva, Z. Kersnikova, M. Paciharjeva, Ana Moosova in Herm. Šuhova. Iste gospice so pele tudi V. Lichteneggerjev zbor: „Lepa naša domovina“ v sestavi za 4 ženske glasove. Priznati mora vsak, da so se gospodične v tem kratkem času, odkar obstoji pevski oddelek pri „Glasbeni Matici“, vrlo dobro privadile petja in ko bodo po daljši vaji ojačile svoje glasove ter otresle še óno, vsacemu začetniku več ali menj prirojeno bojazen pri javnih nastopih, bode vspeh gotovo še lepši. Tode že po prvi ti preskušnji jim smemo čestitati, da so s pravim čutom popevale in da so posebno tudi tekst prav lepo izgovarjale, kar dela nekaterim pevcem mnogo težave. — Ker sem že o petji začel poročati, naj takoj zdaj omenim učenca Ivana Pianeckega, kateri je pel Zajčovo pesem „Večerna“. Pianekki ima izreden talent za muziko in jako simpatičen bariton, prikupil se je torej občinstvu takoj po prvih taktih. Skladba, katero je pel, pač mu ni ugodna bila in tudi spremljevanje je bilo sem ter tja nekoliko preglasno, pri vsem tem pa je le prodril solist ter izzval gromovite dobroklice, kateri naj bodo nadarjenemu mladenčcu v vzpodbujó k daljnemu učenju. —

Slovenski glasnik.

Nove knjige slovenske. — Zadnje tedne so prišle na svetlo te nove knjige slovenske: Josipa Jurčiča zbrani spisi, uredil Fr. Levec, IV. zvezek, v Ljubljani 1885, m. 8, 292 str. Ta zvezek nam podaja štiri lepe krajše povesti, in te so: 1. Tihotapec. Povest iz domačega življenja kranjskih Slovencev natisnena l. 1865. v Janežičevem „Glasniku“, 2. Grad Rojinje. Povest za slovensko ljudstvo, iz „Slov. Večernic“ l. 1866.; 3. Klošterski žolnir. Izvirna povest iz 18. stoletja, priobčena v „Glasniku“ 1866. leta, in 4. Dva brata. Resnična povest, v Koledarčku družbe sv. Mohora l. 1868. — Tudi V. zvezek se že tiska in izide v dveh mesecih. — Glede cene glej inserat na zadnji strani denašnje številke.

— Mariborska „Ljudska knjižnica“ vrlo napreduje; 7. in 8. zvezek prinaša zgodovinsko povest iz XVI. veka „Salvijan“, katero je za Slovence „posnel“ (po kom?) H. Majer; povest „Za očin dom“, katero je češki spisal A. Jirásek, a poslovenil J. Sattler, in napósled povest „Mati in sin“, katero je po češkem izvirniku Večeslava Štulca na slovenski jezik preložil L. Gorenjec — Podgoričan.

— Lira in cvetje. Poezije, zložil Franjo Zakrajšek. Od družih neodvisni I. del poezij. Založila in izdala J. Dolinar in Avg. Bremic, tiskarna Avgust Levi & comp. v Trstu 1885, m. 8, 107 str. Cena 60 kr.

— Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli... Spisal Janko Leban (Gradimir), ljudski učitelj. Ponatis iz „Učiteljskega Tovariša“ 1884. in 1885. l., natisnil in založil J. R. Milic v Ljubljani 1885, v. 8, 50 str. Zadnji dve knjigi sta nam došli tako kasno, da danes ne utegnemo obširneje govoriti o njiju. O priliki!

Pogled na cerkveno književnost slovensko leta 1884. (Dalje.) 20. Glasi katoliške družbe. Na svetlo daje katoliška družba za Kranjsko. XVIII. Založila katoliška družba za Kranjsko. Tisk „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani 1884, m. 8, 186 str. Cena 40 novč. —

Meseca avgusta je razposlala katoliška družba udom svojim navedeno knjižico, ki v prav lepem jeziku razpravlja pet tvarin. V prvem sestavku: „Zakaj sem kristijan?“ najdeš celó dogmatično razpravo o božji veljavi krščanske vere. Drugi spisi: Minula štiristoletnica „Nebodigatreba“, nastal je v pojasnilo štiristoletnice, ki se je lani ohhajala med protestanti. Zadnja beseda v naslovu bi se bolje izpučila ter nadomestila z: „Lutrova“, kakor tudi stoji v kazalu. Če je tu opisana senčna stran, nam takoj na to podaja: „Delo Metodovo“ solčno stran, kar naj za bodočo tisočnico noben narodnjak, posebno pa pravnik, ne pozabi prečitati. „Pogreb in vstajenje“. Črtica iz zgodovine Jezusove družbe nas spominja zlobnega rovanja Pombalovega pa napósled zmage resnične stvari. „Resničnost in nje nasprotje“ je času primerna pedagoška črtica. „Brani roka me Očetova“, prav dobra pesem sklepa knjižico, katera je zbog tehtne vsebine posebno omikancem toplo priporočati.

21. Molitvenik za dijake. Česki spisal Anton Mužik. Poslovenil Franjo Marešič. Natisnili in založili J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani 1884, m. 8, 276 str. Cena po razliki vezanja od 90 kr. dalje. — S tem naslovom je v začetku šolskega leta prišla na svetlo prav potrebna in primerna knjiga, ki ima

pač bolj ozirati in razločevati med nedovršniki in dovršniki; kajti glagolniki iz dovršnikov so kaj redki: pošténje, pozdravlénje, zamaknjénje . . .

Tiskovne napake smo zapazili razen popravljenih še naslednje: 2³: visok é stoji mesto visok, é — 18²⁴: gospéma m. gospémi — 55²²: rěsove m. rěsově — 56⁸: ternavskem m. trnovskem — 124¹: slovenskéga m. slovenskega — 125¹³: čes m. češ — 125²⁶: neprigibne m. nepregibne — 151²²: svinjenine m. svinjine — 162³⁰: Turk m. Turek — 169⁹: dlano m. dlan [sicer pak nar. pes. drugači poje] — 174²²: kazar'c m. kozar'c — 182²⁸: puslušatelj m. poslušatelj — 193²³: žedona m. žejna. —

Pregledali smo knjigo do konca in skušali tu pa tam pokazati, kje ima kake očitne oskodbosti in nejasnosti; našteli smo take, ki so nam silile v oko pri enokratnem pregledu.

Tisk je snažen, ali premalo pregleden, za glavna pravila bi želeli mi še večih in debelejših črk; zdi se nam tudi nekoliko prebled.

Po vsem tem je razvidno, da potrebuje ta slovnica še mnogo poprav in z ozirom na šolo še marsikake preuredbe v sestavi, ako pisatelj hoče, da jo bode mladina razumela in s koristjo rabila.

Na Dunaji, decembra meseca 1884.

Dr. K. Štrekelj.

Popravki. V tem poročilu beri str. 117⁶: sa₂ m m. k₁a₂m — 183¹⁷: tonat m. torat — 183³⁰: Nekaj m. Neka — 184³⁴: nasll. m. nasel — 237²³: l. c.; m. l. c — 238³⁰: Sieversm. Sieviers — 239²²: osnovano m. sosnovano — 241^{11, 12}: nazorov). m. nazorov: — 244⁶: navajam m. nahajam — 298¹³: nihče in nikdor (m. nihče (— 300²⁷: kjer n. m. kjer — 301²³: sysati je m. sysati, je —.

Slovenski glasnik.

Pogled na cerkveno književnost slovensko leta 1884. (Konec) 23. Življenje preblazene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa. Popisal Janez Volčič, duhoven ljubljanske škofije. Izdala družba sv. Mohora v Celovcu. III. snopič. Z dovoljenjem visokočastitega kerškega knezoškofijstva. Natisnila tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovci, str. VIII + 305–456 v 4. Cena 60 kr. — S tem snopičem je dokončan I. del obširno osnovane knjige o B. D. M., kakor nam pripoveduje pisatelj sam v uvodu, temu zvezku pridejanem. Popisujejo se nam v gladki, poljudni besedi dogodki iz življenja Marijinega, počenši od rojstva Vzveličarjevega pa do njene slave v nebesih. Pridejanih je nekaj podob, katerim bi pa bilo želeli večje ličnosti. Ob konci je pristavil pisatelj tudi vire, iz katerih je zajemal.

24. Cecilija. Cerkevna pesmarica. Po naročilu „Cecilijinega društva v Ljubljani“, uredil Anton Foerster. Izdala in založila družba sv. Mohora v Celovci. II. del. 1884, str. 64 + 205–412 v 8. Cena 80 novč. — To je drugi del obljubljenе pesmarice, o katere I. delu se je kritika tako različno izrekla. Na prvih 64 straneh je kratek molitvenik, na dalje pa pesni z notami. Glasbeno

vrednost presoditi prepuščamo strokovnjakom. — Kar se tiče jezika, bere se ob konci, da so besede popravili gg. Jeran, Bilc pa Dolinar, in mora se priznati, da je dokaj boljši, kakor je bil v prejšnjih pesmaricah, vendar ne doseza tiste višine, na kateri stoji sedanje naše posvetno pesništvo, in v mnogih zdelkih se pogreša tista tehnika, s katero se ponaša poslednje. Najlepše po tvarini so se ve cerkvene himne, iz latinskega preložene. Ob sklepu se navajajo tudi skladatelji, znanih je po imenu 33, a med temi še polovico ne slovenskih, in tudi med neznanimi je le malo slovenskih — iz tega se sme sklepati, v koliko je v napevih zastopan nabožno-narodni značaj, v katerem se vsak narod kolikor toliko loči od drugega, in zato mu oni napevi, ki se prilagajajo njegovemu svojstvu, bolj ugajajo ter hitro postanejo občno blago. Kako bodo ustrezali našemu ljudstvu ti napevi, in ali se bodo udomačili, kakor so se bili n. pr. nekateri Riharjevi, to bode kazala prihodnjost. In po tem vspehu se bo smela soditi tudi vrednost pesmarice. Knjigi bi ne bilo škodovalo, ako bi se bila, kakor imena skladateljev, pristavila tudi ona pesnikov. Papir in tisk sta zelo lična. (Prim. kritiko v l. Zv. št. 12, str. 768.)

25. Krščanski nauk za prvence. (Prvo in drugo šolsko leto.) Sostavil Simon Zupan, katehet. Z dovoljenjem visokočastitega knezoškofijstva ljubljanskega. Druzega natisa. Lastna založba; prodaja katoliška bukvarna. V Ljubljani 1884. Str. 44 v 8. Cena mehko vezani knjigi 12 novč., trdo vezani 16 novč. —

Da ta skrajšani katekizem ugaja, kaže že drugi natis. Sestavljen je po učnem črteži za ljudske šole za 1. in 2. leto.

26. Petirnati škapulir. Po zanesljivih spisih za družabnike petirnatega škapulirja sestavil Anton Peterlin, župnik. Z dovoljenjem visok. častitljivega ljubljanskega kapitularnega konzistorija. Samozaložba. Tiskal J. Krajec v Rudolfovu, 1884. 16. 56 str. Cena 12 novč. — Prav primerna in potrebna knjižica za dotične družbenike in duhovne. V gladki besedi razlaga posamne škapulirje, kakor: beli škapulir presv. Trojice; rujavi . . . n. lj. G. z gore Karmel; plavi . . . brezmadežnega Spočetja; črni . . . M. B. 7 žalost, in rudeči . . . bridkega Jezusovega trpljenja in presv. Jezusovega in Marijinega Srca. — Nekoliko tiskovnih hib je pisatelj v dostavku sam popravil, druge n. pr. petirnati takoj v naslovu mesto petérnati, si pa lahko vsak več čitatelj.

27. Marija, kraljica svetega rožnega venca, prosi za nas! Z dovoljenjem vis. čast. ljublj. kapitularnega konzistorija. Samozaložba. Tiskal J. Krajec v Novomestu(!). V 16., 20 str. Cena 4 novč. Brez letnice. — Od istega pisatelja zanesljiv pouk o bratovščini sv. rožnega venca. Knjižica je dobro došla vsem voditeljem in udom prvotne bratovščine sv. Dominika.

28. Okrožnica Njih Svetosti papeža Leona XIII. o družbi framasonski. Tisk in založba „Katoliške Tiskarne“. V Ljubljani, 1884, 8, 16 str. —

Ta duhovita enciklika modrega Leona je vredna, da jo čita in premišljuje vsak višje izobražen katoličan ter posluša glas namestnika božjega.

29. Nagrobnica, katero je o pokopu prečastitega gospoda Franca Juvančiča, bivšega častnega korarja lavantinske stolne cerkve, odlikovanca z vitežkim križem ces. avstr. Franc-Jožefovega reda, knezoškofijskega konzistorijalnega svetovalca, kanonika strasburškega kapitola, dekana in farnega predstojnika pri Novi Cerkvi, govoril dr. Mih. Napotnik, profesor bogoslovja. Založil pisatelj. Tiskal J. Leon. V Mariboru 1884, 8, 12 str. Št. 1. „Kresova“ poroča o tem govoru po starosti lavantinske duhovščine Fr. Juvančiči, ki je bil svoj čas semeniški tovariš slavnemu Slomšku.

30. Jakob, po usmiljenji Božjem in apostolskega sedeža milosti knezoškof ljubljanski. . . Založil konzistorijski urad. Natisnila „Katoliška Tiskarna“ v Ljubljani 1884, 4, 6 str. — To je nastopni pastirski list novega vladike ljubljanskega, govoreč o tvarini: „vi in vaše duše ste Božji in Bog sam skrbi za vas.“ Pastirskih listov drugih vladikov slovenskih poročevalec ni mogel dobiti v roke.

31. „Učiteljski Tovariš“ l. 1. od l. 1885 poroča med svojimi književnimi vestmi, da je prišel na svetlo: Krščansko-katoliški nauk za kat. ljudske sole, na Dunaji v c. k. zalogi šolskih bukev 1884. Str.? Cena? ter pristavlja, da je prenatisen po onem iz 1881. l., a z vsemi napakami, kar dotični list po pravici graja. Sicer primeri, kar smo rekli zgoraj pod št. 4

32. Med cerkvenoslovstvenimi spisi, ki so raztreseni po raznih knjigah, nam je posebno omeniti v cerkveno zgodovino spadajočo študijo, ki je prišla na svetlo v lanskem in letošnjem letopisu Matičinem z naslovom: O začetkih kristjanstva na Slovenski zemlji. Spisal Andrej Fekonja. Letopis 1883., str. 163—194. — L. 1884 pa: Razširjava kristjanstva med Slovenci. Str. 115—195. — Odkar so utihnili na polji cerkvene povestnice slovenske Hicinger, Trstenjak, Orožen (v slov. jeziku) . . s svojimi zanimivimi študijami, ni se objavil v ti stroki tako znamenit in temeljit spis, nego je zgoraj omenjeni. Akopram delo morebiti ni osnovano na strogo kritični podlagi (kakor „Kres“ št. 2. 1885, str. 117 omenja), vendar se mora priznavati, da nam je pisatelj podal resnično sliko one dobe, kolikor mu je bilo možno po dosedanjih preiskavanjih in pripomočkih, ki so bili pristopni njemu — oddaljenemu od bogatih knjižnic. Njegova študija je prišla prav času primerno na svetlo; razumništvo slovensko naj je ne zamudi pazno prečitati ravno zdaj o tisočnici Metodovi, da se še bolj navduši za slavljenje tega sv. blagovestnika ter se navzame za narodni mar i bor Metodovega duha. Préprostemu ljudstvu jel jo je „Slov. Gospodar“ tolmačiti v lahki besedi, kar moramo posebno odobravati. Vrlemu g. A. Fekonji pa radostno čestitamo na tako tehtnem delu, želeč mu, da na tem polji kmalu zopet razveseli čitajoče občinstvo.

Ako še omenimo „Cerkveno prilogo Slovenskega Gospodarja“, nekaj sestavkov v „Slovenici“, „Vrtci“, „Tovarišu“ in drugih časnikih; raznih podobice z dodanimi natisnenimi molitvicami in pouki, zaznamenovali smo vse, kar nam je l. 1884. prišlo pred oči.

Ob sklepu tega pregleda naj mi dovoli sl. uredništvo še par besed, ki jih prouzročuje urednik „Pastirjev“ v „Slovenčevem“ dopisu vsled opazek, katere je prinesel „Ljubljanski Zvon“ pod št. 1. o „Duh. Pastirji“. Vemo, da so polemike navadno brezvspešne, kajti vsak obdrži svoje prepričanje. V tem slučaju je omeniti, da je nerazumljiv celotizem tako daleč zapeljal g. dopisnika, da je vso stvar ravno narobe zasukal in bral v opazkah celó to, česar ni v njih. Uredništvo „Ljubljanskega Zvona“, kakor tudi razsodni bralci njegovi vedó, da smo na izrecno prošnjo urednikovo točno in vestno poročali o vseh prikaznih dotične stroke v našem slovstvu in podali dozdej najpopolnejši pregled, ker se tudi v drugih slovstvih po znanstveno-leposlovnih časnikih objavljajo jednaki kritični pregledi, da se nanje opozori čitajoče občinstvo iz raznih stanov. Uvažujoč, da se previden urednik kacega lista gotovo ozira na svoje naročnike ter vsem stanovom želi po moči podajati zanimivosti. ustregli smo napósled na priporočilo nekaterih duhovnov „Zvonovemu“ uredniku tem bolj, ker smo mislili, da ima dokaj duhovnikov med svojimi naročniki. (Da, lepo število jih je, in med njimi mnogo starih in častnih

gospodov! Ured.) — Ker nam pa g. dopisnik podtika namen, da hočemo uničiti „Duhovnega Pastirja“ s temi pregledi — ki gotovo niso krivi njegove pomanjkljivosti — povedati mu moramo, da je malokdo tako vesel „Duhovnega Pastirja“, kakor ravno pisatelj teh vrstic in prav rad bi ustavil poročila svoja v „Zvonu“ ter mu svetoval, naj jih ponatiskuje iz „Duh. Pastirja“, ako bi bila v njem taka poročila — popolnejša. Kar se pa tiče sklepne apostrofe dopisnikove, smemo končno tudi omeniti: kadar bo dr. Mahnič s svojo bistrumnostjo toliko storil za slavo imena slovenskega, kakor naš S. Gregorčič, takrat se bomo njemu klanjali. Ali zdi se nam, da, če bi se izpolnile dr. Mahničeve želje, bi se potem naša literatura res pogreznila v tisto indijsko „nirvano“, katero so jednaki kritiki srečno izteknilo celó že na Slovenskem. „Zvonov“ poročevalec.

Cerkvena književnost slovenska. — Knjižica za ude tretjega reda sv. Frančiška. Z dovoljenjem redovnega predstojništva Frančiškanske okrajine sv. Križa. Samozaložba. Tiskal J. Krajec. Novomesto. 1885, 16, 97 str. Cena 25 kr. — Ta knjižica ob kratkem obseza vse reči, katere je tretjerednikom treba vedeti in izpolnovati. „Cvetje z vrtov sv. Frančiška“ jo dotičnikom priporoča. Prednost pred knjigo z enakim smotrom „Sveti Frančišek vtemeljitelj III. reda“... od Fr. Bezjaka ima to, da je popolnoma zanesljiva gledé nove organizacije po Leonu XIII., kar poslednja ni.

— Rožni venec za uboge duše v vicah. Samozaložba. V Ljubljani. Tisk Milicev. 4 str. Kratek pouk in molitvice.

— Mali katekizem. (Tiskan brez premene kakor l. 1884.). Mehko vezan 7 novč. Na Dunaji. V ces. kr. založbi bukev 1885. 8°. 44 str. Natisnil Karel Goršek na Dunaji. — V oklepih ima še zastarele izraze: gajžlan, žegnan... kar bi smelo izostati brez škode, saj jih katehet itak lahko tolmači.

— Pastirski list Jakoba, knezoškofa ljubljanskega, govoreč o tvarini: kaj naj mi Bogu damo. Založil konzistorijski urad. — Natisnila „Katoliška Tiskarna“ v Ljubljani. 4. Str. 5.

— Pastirski list Jakoba Maksimilijana, knezoškofa lavantinskega, kakor „Slovenec“ poroča, o prostožidarjih.

— Pastirski list Petra, knezoškofa krškega; o pomanjkanji duhovščine. Založil kn.-šk. konzistorij. Tisk družbe sv. Mohora.

— Pastirski list knezoškofa lavantinskega o Ciril-Methodovi svečanosti odreduje po poročilu potrebno za dotične dneve.

— Pastirski list Jakopa, knezoškofa ljubljanskega o tisočnici sv. Metoda. 4. Kat. tiskarna.

— Duhovni vodnik pri domači in očitni službi božji. Molitvenik za učence in učenke, sploh za slovensko mladino. Sestavil duhovnik Lavantinske škofije. Z dovoljenjem prečast. Lav. knezoškofijstva. V Mariboru 1885. Tiskal in založil J. Leon. 124 str. Cena? — G. Fr. Marešič podal je lep molitvenik naši srednješolski mladini, neimenovan duhoven lavantinske vladikovine pa je podaril mladeži naših narodnih šol primerno bogoslužno knjižico. „Slovenec“ št. 53 in d. se v obširni presoji dokaj pohvalno izraža o tem delci.

— Ave Marija! Podučljivo razlaganje molitve „Češčena si Marija!“ Za šmarnično opravilo. Spisal Jožef Kerčon, duhoven Ljubljanske škofije. Z dovoljenjem visokočastitega kapitel-vikarstva Ljubljanske škofije. V Ljubljani. Založila „Katoliška Bukvarna“. 1885. Mala 8°. 338 str. Cena 90 novč. in višje po razliki veza. — Knjiga ima 31 precj obširnih premišljevanj, v katerih se opisuje ljubezen in vrednost, milota in lepota, visokost, moč in veličastvo Kraljice nebes in zemlje, kar dosega pisatelj s tem, da nam razlaga najlepšo Marijino molitev, krasno „Češčenasmarijo“. . . A ta razmišljanja niso samó suhoparna šolska razlaganja, ampak obravnave polne življenja, ker so vzete iz življenja in namenjene za življenje. Kako poljudno je stvar sestavljena! Polno vzgledov, podob, zgodovinskih črtic, in v pisanem tem šopku se sem ter tja kot biseri lesketajo kitice domačih slovenskih Marijinih pesmic.“ . . Vsega priporočila vredna knjiga! △